Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: "Svoboda", 81-83 Grand St., Jersey City 3, N. J.
Телефон: HEnderson 4-0807, 4-0237
Тел. УНС: HEnderson 4-1016

РІК LXI. Ч. 18. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 20-го СІЧНЯ 1953. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, JANUARY 20, 1953. VOL. LXI

СТОЛИЦЯ ПРИГОТОВАНА НА ІНАВҐУРАЦІЙНЕ СВЯТО

Вашинґтон. — Підготова до інавґураційного свята для першого по двадцяти роках республіканського президента, майже викінчена, а кінцеві розпорядження будуть виконані в останній хвилині. Готель Статлер став осередком визначних гостей, між якими у неділю перше місце зайняли губернатори республіканських стейтів, багато новопризначених верховних урядовців, як теж і членів Конґресу. У Вашинґтонських церквах відбулися спеціяльні молитви й богослуження за нового президента, а республіканські політичні організації з цілої країни напливають безупину до столиці, щоб узяти участь у великій параді, яку дехто характеризує як „завелику".

Новообраний президент, його рідня й оточення, приїхали з Ню Йорку спеціяльним потягом в год. 9:06 вночі, а на залізничій Юніон станції його привітали юрби народу. Зі станції відпровадила його поліція на мотоциклях до готелю Статлер, де він перебуде до вівтірка ранку. Міжтим Сенат робить від себе приготування до швидкого потвердження кабінетних секретарів, одначе натрапляє на деякі труднощі, головно при поборюванні закидів, висунених проти новопризначеного секретаря оборони, Чарлса А. Вілсона. Він, як голова найбільшої корпорації продукції авт, Дженерал Моторс, має уділів в цьому підприємстві, вартістю два з половиною мільйона долярів. Закон забороняє верховним урядовцям брати участь у приватних підприємствах, отже Вілсон мусів би зректися своїх уділів, щоб перебрати урядове становище, яке приносило б йому біля $22,000 річної платні. — Перед своїм виїздом до столиці, Айзенгавер призначив паню Освалд Б. Лорд з Ню Йорку на становище делеґатки до комісії прав людини при Об'єднаних Націях і нового пресового секретаря Моррея Снайдера побіч теперішнього секретаря Гаґерті.

● Інавґурації Айзенгавера на президента ЗДА приглядатимуться і шкільні діти. У школах Ґрінвічу, Конн, встановлено для цього телевізійні приймачі.

● Інавґураційне послання Двайта Айзенгавера, як про це сповістив його пресовий секретар, матиме біля 2,300 слів і займе біля п'ятнадцяти хвилин.

Найвище число затруднених робітників

Вашинґтон. — Директор Бюра Затруднення при департаменті праці передбачає, що впродовж поточного року цифра затруднених у промислі робітників досягне 63,000,000 осіб. Досі найвища цифра затруднених припала на місяць червень 1952 р., тобто 62,000,000. Новий рекорд передбачає директор бюра в червні або в липні 1953 р. Він виявляє, що вирібники авт дістають тепер матеріяли для виробу нових авт і тому надіється більше праці в тому промислі. Інші ділянки промислу теж тепер зайняті в повному розгоні.

Форд плянує „світову академію"

Ню Йорк. — Фонд для заавансованої освіти, як секції Форда, плянує заснування „академії" для конференцій мислителів світу, як це сповіщено у річнім звіті фонду на зразок Королівського Товариства, яке заохочувало, спонукувало до праці і піддтримувало наукові розшуки у сімнадцятому й вісімнадцятому сторіччах. — У минулорічнім періоді фундація мала прибутків висотою $16,650,580, а окремо ще новий дар $3,100,000. Витрати з фундації на установи й товариства досягнули $9,073,275 в минулому році. Кошти адміністрації виносили за останній рік $36,805. У попередному слові до звіту сказано, що прохання за підмогу з фундації перевищали її вартість, тому треба було роздавати дари відповідно до поглядів дирекційної ради. Фундація має головну квартиру при 575 Медісон Евеню в Ню Йорку. — Корпорація Карнеґі, що теж має свій осідок у Ню Йорку, призначила минулого року $1,660,000 для 20 установ і організацій на поширення гуманної праці в ЗДА й Канаді. Основний капітал цієї фундації, що повстала в 1911 р., виносить тепер $175,000,000.

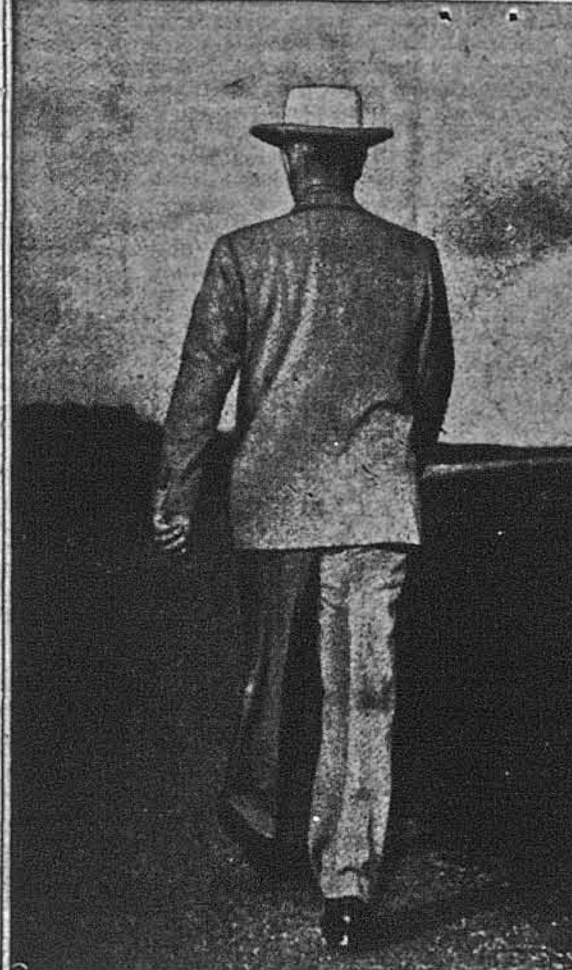
Кол. конґресмен замішаний у грошеві надужиття в русскій організації

Скрентон, Па. — Колишній республіканський конґресмен, Яків П. Скоблик, з сусідньої місцевости Арчбалд, арештований під закидом помочі й потуранні при крадіжі $ 169,151.66 з Мейфілд Стейт Банку, що її доконав колишній скарбник банку, Михайло Сенько. Голова Федерального Слідчого Бюра з Филаделфії виявив, що провірка фондів у банку йде дальше, бо стверджено, що брак ґрошей в банку більший ніж спочатку виглядало. Карлон М. О'Маллі, окружний прокуратор повіту Лакаванна, виявив, що серед спроневірених грошей находиться $ 77,431.55, забраних з рахунку Общества Русскіх Братніх Орґанізацій Злучених Держав, у якому Сеньо був скарбником довгі часи. Скоблик був обраний в Десятому Конґресовому Дистрикті в 1946 р., одначе провалився при наступних виборах в 1948 році. Скоблика й Сеня випущено на волю за складенням запоруки по $ 10,000 від кожного. Сеня відправили з банку ще 29 грудня.

НА ПРОЩАННЯ ПРЕЗИДЕНТОВІ ТРУМАНОВІ

Від виголошення прощальної промови до народу президента Трумана в четвер 15-го січня, різнородні газети й колумністи присвячують йому прощальні статті, серед яких помітна стаття Волтера Ліпмана в республіканськім щоденнику „Ню Йорк Геральд Трибюн", в якій поміщені такі замітки: „Зі способу, яким Труман прощався перед залишенням становища, пізнати, що він був президентом в подробицях, свідомий і вартий цього високого уряду. Його прощальні послання вказують, що це людина, про яку справедливо можна сказати, що він мав багато противників, а мало ворогів; що він має більше таких, що бажають йому добра і люблять його ніж він мав прихильників, що підтримували його політику. Він самий попадав часто в лють, але й не важко було розлютитися на нього. Одначе ні він самий, не його критики чи противники не могли втримати злости на довший час. Бо коли він утратив контролю над собою, то це була втрата доброго настрою. Він мав вдачу доброї людини, а його жінка й дочка, які зазнають загальної пошани й любови, причинилися до того, що не відчувається гіркости, коли родина Труманів залишає Білий Дім".

ПРЕЗИДЕНТ ТРУМАН ВІДХОДИТЬ В ІСТОРІЮ

За ним — Білий Дім! Перед ним — закрут на шляху! Раз цей зворот зроблений, його вже не можна відмінити. Як завжди, він залишається шляхом призначення, який веде в невідоме. Тільки час дозволить оцінити важливість зробленого звороту. Геррі С. Труман, вчорашній президент і завтрішний звичайний громадянин, робить цей зворот на свойому шляху і відходить в історію. Вже тепер виразники публічної опінії вважають, що й після його відходу в історію, президента Трумана будуть згадувати й шанувати.

Губернатор Ню Джерзі і мейор Джерзі Сіті підписали декларації в справі Українського Дня

Трентон. — Дня 15-го січня губернатор стейту Ню Джерзі Алфред Е. Дрискол підписав та переслав на руки комішенера адв. Марсела Ваґнера в Джерзі Сіті заяву в справі річниць самостійности і соборности Української Народної Республіки, в якій м. ін: сказано:

„День 22-го січня 1953 р. буде 35-тою річницею Декларації Української Національної Незалежности, яку проголошено в Києві, древній столиці України, в 1918 році. Три роки пізніше ця Республіка із 45,000,000 населення втратила свою незалежність. Тепер вона, проти волі її мешканців, є частиною Совєтського Союзу...

„Нарід України живе в надії на можливість визволення з комуністичної неволі та в надії, що він знову матиме уряд, який респектуватиме основну гідність людини та права, що їх респектують ліберальні уряди...

„Мене інформують, що американці українського походження, як теж інші американці, обходитимуть день 22-го січня відповідними імпрезами, щоб дати надію і заохоту боляче випробовуваному народові. Я підтримую ту ціль. Добрі американці ненавидять жорстокий і тиранський уряд, де б він не існував. Ми симпатизуємо з українцями та очікуємо дня, коли вони зможуть зажити без страху в мирі і гідності..."

В п'ятницю 16-го січня посадник міста Джерзі Сіті Кені прийняв окрему делеґацію з о. деканом Володимиром Лотовичем на чолі та підписав окрему декларацію проголошуючи день 22-го січня — „Днем Української Незалежности" в Джерзі Сіті.

Величавий концерт в роковини проголошення самостійности і соборности Української Республіки влаштовують українські громади Джерзі Сіті і околиці в неділю 25-го січня в залі школи Дікенсона о год. 2:30 пополудні.

Українці Клівленду започаткували святкування роковин 22-го січня

Клівленд, Огайо (телефоном). — Українці міста Клівленду започаткували в неділю 18-го січня врочисті святкування роковин проголошення самостійности і соборности Української Народної Республіки в дні 22-го січня 1918 і 1919 рр. З цього приводу губернатор стейту Огайо Френк Лавші був проголосив в стейті Український День, закликаючи всіх громадян для відповідного вшанування великих роковин української волі. Врочиста Академія з цього приводу відбулася в Клівленді минулої неділі в залі Публічної Авдиторії о годині 2:30 пополудні. Свої привітання передали українцям з цього приводу представники стейту і міста, як теж представники мадярської, хорватської, словацької, словінської, білоруської і литовської груп. Святом проводив адв. Білинський. Святочну промову англійською мовою виголосив адв. Малицький, — переповідаючи коротко історію 22-го січня 1918 і 1919 рр. та дальшої боротьби українського народу за визволення. Д-р Л. Мишуга виголосив промову на тему: Україна й інші поневолені народи — головна опора Америки і вільного світу в боротьбі проти комуно-московського імперіялізму. В концертовій частині виступали з великим успіхом Капеля Бандуристів ім. Т. Шевченка під проводом Володимира Божика. Український Національний Хор міста Клівленду під проводом професора Ярослава Барнича та солістка Н. Носенко. З нагоди Академії представники Ліґи Української Молоді Північної Америки передали на потреби УККомітету чек на суму понад 700 долярів. Загальний прибуток з Академії, в якій взяло участь понад 1,500 осіб, виносить 1,675 долярів, призначених на цілі У. К. Комітету. Після концерту відбулося прийняття для гостей і місцевої американської преси, що дала цій українській імпрезі великий розголос.

ЧЕРВОНІ ЗНОВУ ПОГРОЖУЮТЬ БЛЬОКАДОЮ БЕРЛІНА

Берлін. — Вільгельм Пік, президент комуністичної — східно-німецької „народної республіки", заявив вчора, що коли б Західна Німеччина ратифікувала свій мировий контракт із західними аліянтами та свій договір про участь в европейській оборонній спільноті, тоді „будуть пороблені заходи", щоб недопустити до „просякнення злочинних елементів із західних секторів Берліна" до совєтського сектору міста та взагалі Східної Німеччини. Ця заява збільшила побоювання, що комуністи плянують відновити бльокаду та повну ізоляцію Західного Берліна. Пік висловив свою погрозу на одному зібранні в східній частині Берліна. Тимчасом комуністи, рівночасно із своїми погрозами та протестами проти здогадної висилки „шпигунів і саботажників" із західного Берліна в совєтську зону почали в багатьох місцях будувати великі дротяні та інші перегороди між своєю і західною частиною міста. — Багато власників крамниць біля демаркаційної лінії в східній частині Берліна дістали наказ до евакуації. При цьому інтересно, що червоні почали „випростовувати" демаркаційну лінію, втинаючи всі закрути, при чому у всіх випадках, що могли б викликувати сумніви, до кого та частина території належить, вони вирішують ці сумніви в користь аліянтів. Але це не тільки не заспокоює аліянтів, але навпаки, турбує їх, бо червоні цілком певно не віддають аліянтам частини своєї території без причини і без відповідної іншої користи для себе.

Берія – це ключ до розв'язки совєтської тайни

Бонн, Німеччина. — Англійські, французькі та американські дипломати стараються виснити, чому совєтська преса атакує всесильного Берію, що керує тайною поліцією та має всю силу в своїх руках. Вони прийшли до таких висновків: В Совєтах іде боротьба деяких провідних комуністів і армії проти всесильности Берії і його тайної поліції. Там існує боротьба між тими колонами, які бажають негайної превентивної війни проти Заходу, і тими, які вірять, що Захід зруйнується економічно без війни. Антисемітизм — це останній атут у руках комуністів, щоб заохотити маси до великих надлюдських жертв для озброєння Совєтів. Кажуть, що маршал Жуков мав би виступати проти Берії. Це все одначе — тільки догади, час покаже, що криється за совєтською політикою.

Новіков постійно їздив до Ню Йорку

Ню Йорк. — Юрій Новіков, секретар совєтської амбасади, якого прогнання з Америки вимагає уряд за те, що він очолював шпигунську ватагу, яка поширила свою діяльність на Австрію, був постійним подорожним між Вашинґтоном і Ню Йорком. Департамент стейту виявив, що від 10 березня 1952, від коли совєтські урядовці мали обмежене право подорожування з Вашинґтону, Новіков приїздив до Ню Йорку 20 разів, а до Сан Франсіско два рази, очевидно за дозволом департаменту стейту. Урядовці не виявили, які причини подав Новіков, зголошуючи прохання за спеціяльний дозвіл, як теж не знали, як часто перед тим їздив Новіков до різних міст Злучених Держав. Крім того стало відоме, що совєтські дипломати відбули 225 подорожей, в більшій частині між Вашинґтоном і Ню Йорком, від часу видання обмеження поїздок, отже від 10 березня 1952 р. Новіков мав виїхати з ЗДА у неділю, одначе з уваги на мряку, яка панує в околиці Ню Йорку, літаки з міжнародного літунського майдану Айдлвайлд не від'їздять і тому він заждав на кращу погоду.

В Болгарії судять 10 „американських шпигунів"

Лондон. — Згідно з повідомленням болгарської радіовисильні, в Софії, столиці Болгарії, розпочався в понеділок судовий процес проти десятьох осіб, обвинувачених в „змові зорганізувати в Болгарії контрреволюцію при допомозі чужої інтервенції". В повідомленні сказано, що обвинувачені „працювали за директивами американського шпигунського центру в Туреччині". Всі обвинувачені мали „признатися" до закидуваних їм злочинів.

Сіоністи домагаються випущення жидів з-поза залізної заслони

У Ню Йорку відбулися наради адміністративної Ради і виконного Комітету сіоністичної організації в Америці. — що на них винесено низку вимог до Совєтського уряду у зв'язку з протижидівськими виступами за залізною заслоною. Сіоністична організація закликає Совєтів відпустити закордон 2,500,000 жидів, що ще перебувають в СССР та в сателітських державах. Одноголосно стверджена резолюція заявляє, що, поскільки „так звані жидівські буржуазні елементи і космополіти є небажані тим, хто керує політикою в совєтському бльоці, то їм повинно бути дозволено еміґрувати в Ізраїль". Організація виявляє бажання перейняти на себе опіку й перевести еміґрантів, якщо тільки держави за залізною завісою дозволять це. Одночасно американсько-жидівський Комітет сповіщає, — що комуністичний антисемітизм тепер схвалений, як офіційна кремлівська політика й що 600,000 жидів вже перебувають в совєтських концентраційних таборах. На урочистому обіді в бруклинському Джордж готелі, промовляв президент американсько-жидівського Конґресу — Ізраїль Ґолдстін, який протижидівські виступи в СССР назвав „новим виданням націзму" й ствердив, що ці виступи виявляють, що совєтські провідники перестали рахуватися з світовою опінією.

Фіктивне місто для атомових проб

Лая Веґас, у стейті Невада. — Комісія Атомової Енерґії прислала сюди нові валки робітників, які мають розбудувати будинки для проб нових родів атомової зброї на обширі 600 квадратових миль. Кажуть, що буде випробована нова атомова артилерія коштом $ 1,000,000. Цілий проєкт будов виглядає як фіктивне місто, яке має бути знищене вибухом атомових гармат, хоч саме знищення не матиме вигляду катастрофи. Контракт побудови нових будинків заключений в грудні, охоплює витрати з $ 1,064,000. Більша частина нових домів буде побудована на лад голівудських домів для фільмових знимок, а тільки деякі матимуть цементові підстави. Найближча проба атомовими винаходами це восьма з черги. Ніхто не знає, які роди зброї будуть тепер випробовані, хоч ні бракує здогадів, що це може бути воднева бомба.

● 5,000 досвідчених охоронників пильнуватиме нового президента під час інавґураційного походу між Капітолем і Білим Домом.

ЗБИТО АМЕРИКАНСЬКИЙ ЛІТАК БІЛЯ КИТАЙСЬКОГО ПОБЕРЕЖЖЯ

Тайпеї, Формоза. — Американський патрульний літак типу Нептун, що належав до американської фльоти, був збитий минулої неділі зенітними гарматами біля південного комуно-китайського побережжя, а другий літак розбився сам під час рятункової акції — повідомлено тут офіціяльно. Перший літак був збитий комуністичними протилітунськими гарматами з комуно-китайського корабля під час патрульного переліту над проливом між Формозою і китайським континентом у віддаленні коло 6 миль від великого комуно-китайського порту Сватов. Командування американської фльоти повідомило, що патрульний літак Нептун передав насамперед радіовістку, що він пошкоджений комуністичною протилітунською артилерією з зайнятого комуністами острова Намоа, на схід від Сватова. Після того наступила мовчанка. Другий американський наземно-морський літак, що намагався рятувати розбитків з першого літака, розбився під час рятункової акції і теж затопився. Кілька годин пізніше численні американські і британські літаки та воєнні кораблі почали інтенсивні розшуки за розбитками і врятували „багатьох" членів залоги другого рятункового літака, але в повідомленні не сказано ані скільки членів залоги врятовано, ані скільки пропало. Існують деякі побоювання, що деяких членів залоги могли схопити комуно-китайські літаки або кораблі. На місце випадку негайно виїхав літаком з Формози адмірал Томас Вільямсон, командант американської Сьомої Фльоти, призначеної для охорони Формози. На місці катастрофи продовжуються пошукування, в яких беруть участь теж британські літаки і кораблі. Інцидентові приділюється велику увагу в західних військових і політичних колах, очікуючи дальших повідомлень та подробиць розшуків за розбитками та перевірки самого випадку.

Совєти „поширюють" пильність у викриванні злочинців

Москва. — Кореспондент „Ню Йорк Таймсу" Гаррісон Е. Салісбери повідомляє з Москви, що там „поширюються і поглиблюються" пильність у викриванні державних злочинців. Часописи пишуть про те, що дорадник міністерства металюрґійної промисловости А. І. Корнцук замішаний у справу дивного зникнення тайних документів. „Правда" викриває „буржуазного націоналістичного аґітатора" в Казахстанській академії наук Б. Сулейменова, який підступно проліз до Комуністичної партії, де вів „буржуазну націоналістичну" аґітацію. Часопис „Червона Фльота" виступає проти Ґрінберґа, що через слабу чуйність партійних кіл міг спроневірювати державне майно. Цей часопис називає прізвища Лебедєва і Мефодовського. Часопис „Київська Правда" повідомляє, що Центральний Комітет Комуністичної партії України звільнив багатьох партійців за те, що вони спричинилися до злочинів у Києві, Харкові, Одесі і Ворошиловграді. Цей часопис, що друкується російською мовою, пише про це так: „Глибока ненависть народу виникла до тих усіх злочинців: Канів, Ярошецьких, Ґрінштайнів, Персів, Капланів і Полякових". Вони спричинили втрату державі „на мільйони рублів", бо це „банда злочинців — за словами Сталіна — ґрупа шпигунів і зрадників". Кана і Ярошецького застрілили недавно в Києві за витрату державного майна, Ґрінштайна судили в Одесі, Каплана і Полякова в Харкові, а Перса в Києві. Український Центральний Комітет взиває всіх „до політичної чуйности і дбайливости", щоб зовсім виполоти „злочинні елементи". Київський часопис зв'язує ті злочини в Україні з процесом у Москві проти жидівських лікарів, які нібито хотіли винищувати провідних комуністичних діячів, та ділили як американські шпигуни. „Київська Правда" виступає проти кількох українських міністерств а також проти провідників української кооперації та Української Промислової Ради.

Нові великі втрати ворога в Кореї

Токіо. — Аліянтська артилерія і літаки на фронті в Кореї вчора три рази обстрілювали і атакували колони червоних китайців, що поважились в білий день вийти із своїх криївок та переходити на інші позиції. За кожним разом ворог був розбитий, залишаючи на шляху сотні трупів. Під час цієї акції червоні втратили коло 260 вояків вбитими, крім багатьох поранених. Рівночасно розбито три ворожі танки та знищено багато воєнного матеріялу. На поодиноких ділянках фронту відбувались патрульні перестрілки і в деяких випадках південно-корейські війська виконали успішні рейди на ворожі лінії. Аліянтська авіяція впродовж дня і ночі бомбардувала комунікаційні получення та інші воєнні об'єкти у ворожому запіллі.

РОЗЛАМ МІЖ МОССАДЕКОМ І КАШАНІ

Тегеран, Іран. — Прийшло до явного розламу між двома провідниками іранської політики, що дотепер себе взаїмно підтримували. Президент іранської нижчої парляментарної палати і релігійний провідник Аятолаг Кашані не згодився поставити на денний порядок парляменту справи продовження окремих повновластей для прем'єра Моссадека, які кінчаються. Прем'єр Моссадек уважає голосування над цією справою виявом довір'я до його уряду. Посли були здивовані і зовсім зглупіли, коли президент кайлісу Кашані заявив, що він не може поставити цієї справи на денний порядок парляменту, бо не хоче допустити до диктатури в Ірані. Окрема комісія старалася погодити обох політиків, але це не вдалося. Моссадек вже давніше старався зискати підтримку інших іранських кіл. Він, як міністер оборони, має за собою іранську армію, яка пильнує будинку парляменту. Кашані йде разом із комуністами та їхніми прихильниками, які також проти продовжування повновластей для Моссадека. Кашані стоїть на чолі націоналістичної групи, до якої належать іранські комбатанти. Моссадек не хоче відступити від своїх вимог, бо твердить, що повновласті йому потрібні для закінчення нафтових переговорів. Це непорозуміння між Моссадеком і Кашані може мати великий вплив на положення в Ірані, яке дуже вразливе вже хочби тому, що ця країна сусідує з Совєтами, які раді б захопити іранську нафту.

СВОБОДА — SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage privided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$ 5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$ 2.75
В Джерзі Ситі і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$12.00	One year	$12.00
На пів року	$ 6.50	Six months	$ 6.50
На три місяці	$ 3.50	Three months	$ 3.50
Число з понеділка (з англійською частиною):		Monday's issue (the Ukrainian Weakly, English language suppl.)	
На рік	$ 3.00	One year	$ 3.00
На пів року	$ 2.00	Six months	$ 2.00

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ПРОЩАЛЬНЕ СЛОВО ТРУМАНА

„Як помер Френклин Рузвелт, я відчув, що є два мільйони людей, які мають кращі кваліфікації на виконання праці президента, ніж я. Але мені припала доля її виконувати і я мусів це робити. В цю працю я намагався вложити все, що тільки було в мені".

Такими словами прощався президент Труман через радіо і телевізію з цілою нацією. Прощання було тепле, персональне, і як таке цілком певно взяло американців за серце. Та було б помилково судити прощання Трумана тільки з особистого боку, бо він порушив теж дуже важливі проблеми з минулого, а ще важливіші, що відносяться до того, що прийде чe повинно статись. Заповівши, що він у найближчий вівторок стане „звичайним громадянином" і як такий буде з усіх сил льояльно допомагати своєму наступникові ,ген. Айзенгаверові, сповняти важкий обов'язок президента, Труман візвав заразом цілу націю, усіх, до якої партії хто не належав би, поступити в такий самий спосіб. Такого об'єднання усіх сил — говорив президент — потребуватиме новий президент ,щоб сповняти ту передову ролю, яка припала ЗДА.

Президент Труман ще раз згадав за боротьбу з комунізмом та кремлівською агресією впродовж свого 8-літнього урядування та „холодну війну" ,яка за нього почалася. Труман переконаний, що ЗДА і вільний світ ту холодну війну виграли. Тим, що бажали б гостріших мір проти Совєтів ,а під чим треба розуміти вжиття атомових бомб і поширення воєнного конфлікту, відповів президент Труман таке: „Ми є нарід моральний. Наша ціль: мир ,що несе справедливість і волю. Ми не можемо по нашій власній волі ломати ті принципи, які ми обороняємо. Все що ми робимо має на цілі не допустити до Третьої світової війни. Починати війну це не шлях до миру". Те становище виправдує Труман руїною, яку мусіла б принести нова світова війна також й Америці та цілому світові. Президент переконаний, що Совєти не можуть довго встоятись з таким режимом, який вони мають сьогодні, себто „безбожницьким" і „невільничим". Совєтські лідери, каже Труман, бояться свого власного народу і тим треба пояснити постійні совєтські чистки та терор тайної поліції. Ніхто не знає, коли і як цей совєтський терор провалиться, чи шляром революції, чи іншим, але одно певне, що в змаганнях між комуністичним світом і вільним „на довшу мету переможцями можуть стати тільки наші вільні установи та наші ідеали над системою, що не має поваги ні до Бога, ні до людини".

Президент Труман згадав за ті країни, які Москва намагалась всіми способоми втягнути в совєтську сферу впливів, себто собі підпорядкувати. Тими країнами є Іран, Греція і Туреччина. Зате він не згадав за цілий ряд інших країн, що їх Москва загарбала по Другій світовій війні тільки тому, що його адміністрація не виявила своєчасно „твердої руки". На ту тему можна б писати дещо більше, як би ще згадати за Китай, Формозу, Чянґ Кай-ші і т. п. Але треба погодитись, що прощальне слово президента Трумана не мало властиво на цілі обговорювати політичні питання, бо його діяльність уже належить до історії. Зате його слово було повне віри в американську систему, в те, що можна людство піднімати духово й економічно без клясової боротьби і терору, очевидно в противенстві до країн з тоталітарними системами і диктатурами.

Прощаючи Трумана як президента, треба справедливо ствердити, що на нього спала цілком несподівано така роля ,якої він не надіявся і до якої не приготовлявся. Та сама роля зв'язала також його ім'я з далекосяглими реформами у внутрішнім житті країни та з ще більшими подіями на міжнародному полі, як Плян Маршала, Північно-Атлантійський Акт, Пацифічний Договір, Берлінський спротив і т. д. Тому теж ім'я його знайде поважне місце в історії цеї країни і світу.

Нова совєтсько-націстська змова

Змова між Гітлером і Сталіном в 1939 році була безпосередньою причиною другої світової війни. Сам Гітлер навряд чи був би поважився нападати на Польщу і на західніх своїх сусідів, якщо б Сталін не був з ним договорився та не забезпечив йому своєї допомоги. Якщо два роки пізніше ці два світові злочинці самі вхопились за горла, то це цілком нормальна подія між двома ґанґстерами, як приходиться ділитись здобутими розбоєм „трофеями". Одною з передумов союзу між Гітлером і Сталіном було, як відомо, усунення з посту совєтського комісара закордонних справ жида Літвінова та призначення на той пост „расового" росіянина Молотова. Тоді теж Гітлер і Сталін повели спільну кампанію проти західних „плютократів".

Аналогічна історія повторилася тепер, майже вісім років після закінчення другої світової війни. Кілька днів тому в Москві повідомлено про заарештування дев'ятьох лікарів, переважно жидів, під закидом „змови" на життя високих совєтських, переважно військових, достойників та їхнього зв'язку з „англо-американською розвідкою". Вже раніше започатковано брутальну антисемітську акцію в комуністичній Чехословаччині та інших сателітських країнах.

Тимчасом британським властям безпеки в Німеччині пощастило розкрити справжню змову колишніх видатних націстів, очолюваних співробітником Ґебельса д-ром Вернером Науманом. Вже з вступного переслухання та з перегляду знайдених документів виходить, що ці націстські змовники намагались просякнути і здобути впливи в існуючих німецьких партіях та при їх допомозі зробити новий „пуч", повалити уряд канцлера д-ра Аденауера і встановити новий націстський Райх. В своїй акції вони насамперед виступили проти зв'язку Німеччини з західними державами, зокрема проти німецького мирового контракту з аліянтами та проти німецької участи в західній оборонній спільноті. Але при цьому найінтересніше, що нитки тої нової змови націстів знову ведуть до Москви і є всі підстави припускати, що й ця змова була приготована та започаткована в Кремлі.

Факт нової совєтсько-націстської змови не був несподіванкою на заході. Не тільки з досвіду другої світової війни, але й з цілої низки подій після неї було відомо, що комуністи на всі лади намагаються використати націстів для своїх цілей, зокрема для підривної міжнародної акції проти Заходу.

Здаючи собі справу з непопулярности комунізму поза Совєтським Союзом, кремлівські змовники почали шукати іншого виходу, використовуючи для своїх цілей скрайні націоналізми. Прикладом на це може послужити Іран та арабські країни. Ясно, що фашистам і комуністам не тяжко знайти „спільну мову", бо ж комунізм й сам ніщо інше, як тільки помальована на червоно форма скрайного маскованого фашизму. На тій самій базі Кремлеві не важко було договоритись і з недобитками націстів в Західній Німеччині та затіяти з ними нову змову проти демократій і світового миру.

Як додати до тих повідомлень ще й закросну на широку скалю акцію міжнародного большевизму в справі помилування атомових шпигунів Розенберґів і розкриту в Австрії широку большевицьку шпигунську сітку в Америці, в яку вмішаний секретар совєтської амбасади у Вашингтоні Ю. Новіков, тоді матимемо далеко неповний ще образ нової величезної совєтської змови проти Заходу на підставі тільки останніх вісток. Все це дозволяє на заключення ,що Кремль повною парою приготовляється до нового нападу на вільний світ, який, як це можна вносити з нових заходів безпеки в Японії, Кореї, в Европі та на інших континентах, теж не думає безчинно чекати на совєтсько-націстський „пуч" у світі. Цього домагається загальна публічна опінія вільного світу, з цього здають собі справу уряди вільних країн і цих рішучих заходів безпеки проти большевицької змови очікується головно від нової адміністрації новообраного президента Айзенгавера, що сьогодні перебирає владу в Америці та провід у вільному світі.

Юліян Пелех

ДЕКЛЯРАЦІЯ ПРАВ ЛЮДИНИ

Сьогоднішній світ стоїть перед новим епохальним розвитком не тільки в ділянці техніки (початок атомової доби), але також в ділянці економічній, соціяльній і правній. В змагу за пануванням над світом двох протилежних систем, комуністичної і т. зв. західньої, перемога одної із них приведе до цілковитої перебудови суспільства.

Сьогодні ми є свідками боротьби тих ідей, які викристалізовуються у світі, — на жаль, без участи української свобідної науки, тому що еміґрантські злидні не дають нам нагоди стежити за докладним розвитком цих нових ідей.

Одним із цікавих проявів розвитку сучасного права, це кодифікація (списання) т. зв. прав людини в площині міжнародного права. Питання, зв'язані з цим фактом спочатку були предметом зацікавлення лише професійних одиниць, але сьогодні ними уже зацікавлений загал суспільства, зокрема в ЗДА і в Канаді.

Ми чуємо часто, що комуністичний світ загрожує основним вольностям одиниці та що боротьба за ці вольності ведеться саме в Кореї. (Це твердив також през. Труман в останній своїй різдвяній промові до вояків в Кореї і до американського народу). В такому сенсі дня 10 грудня м. р. урочисто відсвятковано в західному світі теж і четверту річницю проголошення Асамблеєю Об'єднаних Націй т. зв. Декларації Прав Людини.

Ми, українці, повинні не тільки зазнайомитись з цими правами, але треба нам ще старатись, щоб вони були застосовані до нашої батьківщини.

Тут хочемо коротко накреслити історію розвитку т. зв. прав людини, які теж і в згаданій Декларації ОН, ще не знайшли свого остаточного розвитку.

Як тільки з'явився на світі перший гурток людей — то одночасно мусіли заіснувати певні форми співвідношення між людьми. Мусіло бути унормоване, що одиниці вільно, а чого не вільно. Згодом малі родини лучились у більші роди (кляси), а опісля творили оселі, а вкінці країни і держави. Тоді відношення одиниці до гурту і навпаки прибирало все більш на силі і гостроті та проявлялось в боротьбі, гострішій — чи слабшій.

Старинний світ ділив людей на вільних і невільних і боротьба йшла за зрівняння невільників з вільними. Християнство дуже причинилось до усунення невільництва. Під впливом довгої і затяжної боротьби, попередженої творчими думками і ідеями англійських філософів та економістів (Льок, Смит) та французьких (Руссо, Монтеск'є) в кривавій французькій революції прийшло до списання т. зв. прав людини. До цього треба додати, що в тому самому майже часі (1776 р.) на американській землі в т. зв. „Вірджінській Деклярації" забезпечено за одиницею персональні вольности.

Від часу т. зв. Великої Революції, тобто від кінця вісімнадцятого століття, всі конституції (законом, або звичаєвим правом) всіх держав цілого світу все і всюди реґулюють т. зв. вольності одиниці, одні ширше другі вужче, залежно від державного устрою, інтелектуального розвитку народу, взаємовідносин між владою і громадянством, господарського стану країни, технічних засобів, опанування природи, клімату і т. д.

І тут цікаво зауважити, що впродовж цілої історії раз-у-раз наступає зудар між правом одиниці і правом „гурта" (суспільства), в якому живе одиниця. Ці права одиниці раз ширшають, то знову корчаться на користь „гурта" і навпаки. І коли ми нпр. мало зауважуємо обмежень прав одиниці тут в Америці від часів першої деклярації (1776 р.), — то в Европі ці вагання були і є дуже великі: До першої світової війни ми бачили в Европі процес „розквіту" особистих вольностей, натомість між другою й першою світовими війнами наступив був сильний зворот на їх некористь. Наукові теоретики і практичні політичні діячі, як от Сорель, Парет, Отмар Шпан, Шпенґлер, Мусоліні, Гітлер і Ленін, — виступали проти свободи одиниці, підпорядковуючи її інтереси — державі. Ленін ще в 1917 р. в своїм творі „Революція і держава", проголосивши війну демократії, віддав одиницю „диктатурі пролетаріяту". А там де є диктатура, тобто влада необмежена ніяким законом одиниці чи групи, не може бути мови про свободу одиниці. Екстремінаційна політика комунізму і фашизму, з концентраційними таборами і масовим винищуванням одиниць і груп та цілих народів, потоптала всі дотеперішні досягнення людських свобід. І дарма що т. зв. сталінська конституція прекрасно сформулювала громадські свободи, як особисту неторканість, право на свободу совісти, вільну працю, на суд ітд. ітд. — бо ж нікому в світі не є тайною (хіба горстці засліплених фанатиків), що це тільки гарна фасада, за якою криються страшний терор і неволя.

Отже великі ідеї, за які мають боротися і вмирати маси західного світу — це якраз ідеї свободи одиниці, громадянські свободи. Це якраз ідеї, про які і пишеться в Деклярації Прав Людини, ухваленій Генеральною Асамблеєю ОН 10 грудня 1948 року.

Вже на вступі до цеї Деклярації говориться про це, що всі люди є рівні і вільні і що всі повинні втішатись свободою висказування своїх думок і переконань, свободою совісти, релігії і бути вільні від страху. Ці права повинні бути респектовані державними законами; інакше навіть повстання проти тиранії і утиску є цілком оправдане. Це ствердження має велике значення для нашого збройного спротиву (УПА) на рідних землях, бо воно його навіть леґалізує в очах західного світу. Це ж ведеться боротьба в ім'я потоптаних слушних прав української людини! Про це треба пам'ятати і також покликатись і на ту постанову у нашій визвольній політиці.

Сама Деклярація в 30 коротких статтях перечисляє всі основні свободи одиниці, зрештою загально відомі, як т. зв. Конституційні свободи, які ми звичайно зачисляємо до трьох груп, тобто:

1. Право виразно — особистих „вольностей" (право на охорону особистої свободи — це т. зв. судові вольности, право свобідного переселення, свобода думки, совісти, слова релігії і т. д.)

2. Права політичні і організаційні (як право згромадження (коаліції), творення різних об'єднань, виборчі права себто безпосередня або посередня участь у виборі уряду своєї країни і т. п.).

3. Права соціяльно-господарські (суспільні) — як право на приватну власність, працю, трейдюнії, соціяльну охорону, мешкання, винагороду, відпочинок і т. д.

Окремо ця Деклярація трактує у першій групі права родини, тобто подружя, материнства, виховання дітей, права до безплатного елементарного навчання в школі і рівного доступу до вищого шкільництва. На окрему увагу заслуговує право на політичний азиль одиниці і т. зв. право до національности (нарoдности) („Ніхто не може бути позбавлений своєї національности").

Постанови згаданої Деклярації не є покищо законом; це радше рамові постанови, які мають послужити взором для Конституції поодиноких держав. І тут треба підкреслити, що деякі держави (як от три західнонімецькі: Баварія, Гесія і Віртембурґ, як також Лібія, Еритрея, Сомалі Коста Ріка і т. д., а з великих держав повоєнна Японія) — в своїх конституціях використали згадану Деклярацію при складенні прав людини.

Хоч не зміст закона, а його виконання має рішальне значення (згадати б хоч би ССCР). — то все таки проголошення прав людини ОН має велике моральне значення. Це ідеал людини західної культури, до якого всі ми повинні змагати. Теж, як надіємось, прийде незабаром час, в якому українська конституція буде мусіла розв'язувати ці самі питання відносно української людини. Модне в нас гасло „твердої руки", треба буде заступити гаслом розумної й „справедливої руки", яка шанує закон, що дає максімум вольностей одиниці, а тим самим і найбільше щастя.

Про „язву байдужости"

В числі 325 „Свободи" інж. С. Куропась порушив справу нашої громадської байдужости в Америці. Як потвердження цього явища може служити в тому ж числі заяви Кураторії Українського Народного Фонду, що „вислід збірки по цей день (початки грудня) виносить $ 48.000". Це направду застрашаюче явище. Ідемо назад замість вперед.

„Язва байдужости" мусить мати якусь укриту причину. Вже сам автор підреслив в статті, що „ в малих наших громадах „язва байдужости" не поширилася". Чому? Чи там є інші люди? Річ проста. В малих громадах люди частіше стрічаються, близче живуть, більше дискутують, а у висліді того — брак байдужости. Інша справа в великих містах: Люди рідше стрічаються, товариське життя мало розвинене. Праця забирає більшість часу, — решта лишається на домашньо-родинні справи, а на громадські хіба в суботи, або неділі і то не для всіх.

І тому нам треба переорганізувати наше громадське життя, треба пристосувати його до „модерного способу життя". Для того муcимо знайти щось, що лучило б нас, гуртувало.

Радіові програми не можуть цього зробити, бо їх замало і вони закоштовні.

Наші домівки та клюби звичайно порозкидувані, тож таким чинником, що лучив би людей, може бути тільки місцевий український часопис.

Він був би живчиком дня. Без місцевих часописів не наладнаєм громадського життя, ніколи не будемо знати скілько нас направду є в Америці, Народний Фонд ніколи не назбирає запроєктованої суми, ніколи не вийдемо поза межі аматорства і просвітянства.

Нинішні наші часописи є загального характеру й не для всіх приступні. Від людей з низькою освітою не можна вимагати, щоб вони читали ті самі статті, що люди з вищою освітою. А вони ж голодні на друковані слово — але в такій формі, в якій вони могли б його спожити. Найліпший доказ, — що вони залюбки купують чужі часописи (в зрозумілій мові) і їх читають. Місцевий часопис дав би їм це, чого шукають, вони були б в курсі громадського життя, а тоді й громадська байдужість зменшиться.

За приклад візьму Шікаго. Має дуже багато українців, кажуть 35,000, а може і більше. Це поважне число. Деж ті люди? На імпрезах буває 300-500, — а де ж решта? І власне для тих людей є конечне потрібний місцевий часопис, — яким трималося б їх у сталім контакті з громадським проводом.

Діяльність УКК кожний бачить. З кожним днем ставимо нові вимоги до нього, а навіть нарікаємо, що наші „на горі" нічого не роблять. Так! Але ті на „долині" нічого не дають.

Чи ж це не жарт, щоб за третій рік неназбирати запроєктованої суми? Щось тут в непорядку!

Чи не краще було б визначити в котрімсь з перших місяців 1953 року „День У. Н. Фонду"? Маємо і гордимося „українськими днями" в поодиноких містах, чому ж не можемо погордитися з „Днем У. Н. Фонду"? Приходить день соборности, Крутів, Базару, тож можна вибрати один з тих днів і активно задемонструвати свою лучність з Борцями за волю України.

Тамті життя своє дали для неї, а ми, політична еміґрація, „амбасадори" і т. д. жалісмо кількох долярів. Це більше принесло б користи, ніж академії та співання бовних пісень. Бо на другий вже день УКК ,маючи певний бюджет, запроєктував би працю на цілий рік. І тоді ми б не журились, що наші вчені працюють не за фахом, а запрягли б їх до наукової праці ширити правду про Україну.

Беручи справу по-життєвому, — нема з чого заплатити, бо є ще рати за гавзи, кари, телевізії і т. д. Але це справа тільки нашої шкіри. Таж ми вдома лишили братів, сестер, мамів, татів, які не наживаються, а платять податок життя!

Чиж би так скоро стали ми матеріялістами? То чому ж так часто закидаємо американцям, що вони матеріялісти, хоч вони своєю жертвенністю непорівняльно перевищують нас. Хіба з заздрости?

Др. П. Грицеляк

„ГНІВНО ПИСАТИ ПРО ШКІДЛИВЕ"

В „Радянській Україні" знаходимо статтю, де редакція виступає проти часопису „Київська правда" за те, що він (той часопис) „ще не включився по-бойовому в боротьбу за виконання історичних рішень з'їзду" та що він не завжди вміє „гнівно писати про шкідливе". Справа в тому, що „Київська правда" писала 22 листопада на своїх сторінках таке: „Істотні хиби в доборі кадрів досі мають місце в багатьох торговельних організаціях міста і области. На матеріяльно-відповідальні посади часто пробираються шахраї, розкладачі соціялістичної власности". „РУ" додає до цих слів: „І знову жодного конкретного факту", та домагаються, щоб „Київська правда" у своїх статтях „мала більше політичної гостроти, більше наступальности в критичних виступах". Та невже ще мало „гостроти й наступальности" може бути в якійбудь совєтській газеті?

Лев Шанковський

ПРО ОДИН РІД ЗБРОЇ УПА

(Із документів боротьби)

(5)

І всміхнулася в слоїку Вишня сама до себе, але тих Сумних Усмішок, усмішок зі середини щільно замкненого слоїка ніхто не бачив...

По певному часі, вистачаючому для того, щоб замариновані овочі пустили з себе свої соки і просякнули цілком маринатом, вийняли нашу Вишню зі слоїка і поставили на стіл.

Промінь сонця глянув крізь вікно на Вишню і вона всміхнулася новою кисло-солодко-гіркою усмішкою маринату. І кожному хто бачив ту усмішку, стало кисло-солодко-гірко..."

„Український Перець" появлявся дальше, після смерті бл. п. Йосипа Позичанюка. За кордоном України відоме є третє число, що появилось в березні 1945 року, дальші числа, на жаль, невідомі. Що „Український Перець" появлявся дальше, відомо з листів Ніла Хасевича та з відбиток його карикатур, що він робив для цього журналу. Деякі з цих шаржів поміщено в альбомі: „Графіка в бункрах УПА", але не всі, деякі з них нецензурні, як нецензурною є дійсність, що вони її представляють. Серед останніх, вирізняться карикатура Н. Хасевича, що він її зробив для 7. числа журналу „Український Перець" в 1947 році. Це карикатура на постанову РМ СССР і ЦК ВКП(б) про „гноєвідділення", що навіть на совєтські умови є клясичним зразком бюрократичного підходу до звичайних справ, які і без сталінського соціялізму вирішувались просто сотнями літ. Картина, як на цю „постанову" дивиться наш селянин є, в інтерпретації Хасевича, знаменита.

Поза „Українським Перцем", в Україні, доволі часто, появляються підпільні збірки гумору й сатири. У збірці „Двигнем", що появилась друком в 1947 році (двобарвна окладинка, автор Кузьменко) є декілька знаменитих сатир. Ось винятки з оповідання: „Для прикладу так скажу", поміщеного в тій збірці.

„Конюх колгоспу „Ура" Авдій Тягнибіда вертався з районової наради агітаторів.

Він їхав на „Четвертій П'ятирічці", так називалося старе, худе, охвачене й дихавичне колгоспне кобилисько, — останній представник вигибаючого в колгоспі кінського поголів'я.

З „Четвертою П'ятирічкою" Тягнибіда був добре знайомий. Він звик розмовляти з нею, як зо своїм старим приятелем, а вона, здавалося, розуміла його, а часами навіть, як запевняв конюх, то й вела з ним розмову.

Ім'я кобилі придумав сам Тягнибіда. „Четвертою П'ятирічкою" він назвав її на честь її віку. Вона віджила вже свої три п'ятирічки і зараз мала 17 років . . ."

Ось як пояснював Тягнибіда, своїй кобилі, значення союзу большевицької партії з безпартійними громадянами:

— Керівним ядром, так би сказати погоничем в нашій державі, є большевицька партія. Вона працює в тісному союзі з безпартійними. Союз між большевицькою партією і безпартійними громадянами, це такий союз, як для прикладу, союз між мною і тобою. Я тебе запрягаю, то це, ніби заключаю з тобою союз. Союз цей, річ зрозуміла, — добровільний. Ти йдеш слухняно за мною на поводі до воза і від шлиї не втікаєш. Колись утікала, але кілька разів добре дістала і запам'ятала на завжди, що відхилятися від союзу невигідно, бо це ж, для прикладу скажу, не будьщо, а „партія веде". І так у дружньому союзі з тобою, ми їдемо в поле. Я, — ніби большевицька партія, сиджу на возі, керую своєю кобилою — громадянством, та, коли і як треба, підганяю. А коли ти безпартійна кобиляка везеш мене і воза, час-від-часу, як дістанеш грубшим кінцем, фицаєш задніми ногами і далі тягнеш...

— Приїжджаємо в поле. Дівчата накидають повний віз буряків. Кобилчина неспокійно оглядається назад і нервово потрясає головою.

— Не повезе, кажуть дівчата.

— Ні, це вона схвалює мій плян і бере на себе зобов'язання його виконати, — відповідаю я. — Та ми, — зрештою не лише виконуєм, але й перевиконуєм. Покладіть но, дівчата, наверх ще пару мішків. Поклали. Рушаємо, не йде . . . Дівчата трохи підпхнули, я вмастив кілька раз по сухих ребрах. Поїхали... Так ото,для прикладу скажу, і в нашій соціялістичній державі йдуть від перемоги до перемоги безпартійні в тісному союзі з большевицькою партією...

У збірці „Проєкти 64 і 158", що дійшла до нас тільки в передруку на машинці до писання, але з дбайливою розписаною, на машинці, вінєтою (зимою в бункрі, часу багато) є оповідання „Зрозумів". Воно пояснює значення вислову — культура, українська по формі, соціялістична за змістом. Дія відбувається в школі: Після викладу вчителя, питає він дітей, чи вони його добре зрозуміли. Подаємо оповідання в скорченні.

— А чи всі добре зрозуміли? — питає учитель.

— Я не зрозумів добре, встав Хома Посидюх.

— Чого ж ти добре не зрозумів? — питає вчитель.

— Про оту форму зі змістом ніяк мені не вкладається.

— Сідай і слухай, каже вчитель. Отже є форма і є зміст. Кожна річ має свою форму і свій зміст. Наприклад.. візьмім відро, наберімо до нього води, ось маємо, відро — це форма, а вода його зміст.

— А то ще можна до відра помий налити, — докидає своє Посидюх під посміхи кляси.

— Звісно, що можна. Всяк наливає те, що йому потрібно, потакує вчитель Посидюхові, задоволений активністю цього, звичайно мовчазного учня. — Або візьмемо ще такий приклад. Ти Хомо, напевно любиш вареники?

— Ще й як! — всміхається від вуха до вуха Хома, на втіху цілої кляси.

— Отже, — продовжує вчитель, — той вареник, що ти його так любиш, складається з тіста і начинки. Тісто — це форма вареника, а сир, припустімо, чи картопля, — це його зміст.

— А на Андрея, — вмішується Хома, — то дівчата ліплять вареники з попелом.

„Дівчатиська" звизгують від приємних андріївських споминів високими сопранами, їм підтягають підбасками „хлопчиська". Не може здержатись від посмішки і вчитель.

— Ну, а тепер, Хомо, зрозумів, про що я говорив?

— Зрозумів, задоволено відповідає Хома.

— А як зрозумів, — переходить учитель на діловий тон, — то скажи мені, яка є наша культура?

— Вона є українська на форму, відказує впевнено Хома.

— А змістом? — допитує вчитель.

— Змістом, задумується Хома, поглядаючи на стелю, змістом вона... Я забув це слово, — всміхається сам до себе, — змістом вона трохи не така, як би мусіла бути... а наприклад можна сказати? —звертається Хома до вчителя.

— Говори наприклад.

— Наша культура, — валить впевнено Хома, — це щось таке, як , наприклад, відро з помиями, або вареники з попелом.

І ще одна збірка сатир дійшла до нас вже не в оригінальному виді, але переписана на машинці в якомусь повстанчому бункрі. Окладинка з твердого кратковaного паперу має, як попередня, дбайливо мережану з машинових літер вінєту й напис „Само історичне". Текст друкований на тонкій бібулці. Тематично, збірка майже однорідна, її поезії й фейлетони — це головно, сатира на насильну колективізацію західніх українських земель. Немає сумніву,що цю збірку зладили добрі знавці колгоспного ладу, у ній використано весь досвід насильної колективізації східніх земель. Збірка, яку оформлено в 1948 році, враховує теж останні постанови й розпорядження з ділянки сільського господарства.

Святослав Шрамченко, капітан-лейтенант фльоти.

УКРАЇНСЬКА МОРСЬКА МОВА І ТЕРМІНОЛОГІЯ ТА СУХОДІЛЬНА ПСИХІКА

Майже в кожному українцеві, в тому числі і військовику, народженому далеко від моря, сидить суходільна психіка, з якою він підходить до морської мови і термінології, примінюючи несвідомо суходільні вирази до всього морського. Також в Польщі в початках новітньої державности, суходільна психіка населення була закоренілою. Лишен польський Департамент Справ Морських занявсь впровадженням польської морської мови (по більшості інтернаціональної) в пресі, в літературі і серед війська, шляхом видання морських словників і подібних публікацій. Авторові цих рядків довелось бути свідком (як рез. капітану польської воєнної фльоти) цього процесу перероблення суходільної психіки бодай інтелігентної частини населення Польщі. І вже через пару літ було видко наслідки цього перероблення, як в пресі, літературі і навіть у війську, з останнім завжди труднійш, що до суходольної психіки, бо цілком помилково військові рахують себе компетентними у всіх воєнно-морських справах.

З Україною справа є складніша, а тому, що не маємо правдивої Держави, бо як би вона була і до того велика, то там, маючи біля 2,000 клм. морської побережної границі, самостійне Українське Морське Відомство і певну частину приморського населення, можна було б зі суходольною психікою решти населення дати собі раду дуже скоро.

Авторові цих рядків, як воєнно-морському співпрацівникові нашої преси і літератури від 1918 року, довелось бути співробітником в рр. 1933/34 „Української Загальної Енциклопедії" (Вид. Львів - Коломия) і довелось поборювати суходільну психіку редакторів. Не дивлючись на їх добру волю і деякі морські терміни вписано не так, як автор зазначив: в помилковому суходільному освітленні. Поминаючи вже сучасну „НТШ, Енциклопедію Українознавства", яка взагалі знехтувала таку поважну ділянку, як справа воєнної фльоти, бо ті, окремі факти, поміщені в неї на цю тему, видко вибрані некомпетентною суходільною особою.

Автор цих рядків був воєнно - морським співробітником „Історії Українського Війська" Вид. Тиктора у Львові і йому тоді не вдалося вплинути на зміну назви цього видання, бо там була історія не тільки війська, а ще й фльоти і навіть повітрофльоти і лише тепер у другому виданні цієї „Історії" в Канаді, ця помилка має бути хоч частково направлена.

„Українські Збройні Сили" складались з Війська, Фльоти і Повітрофльоти, яко рівнорядних воєнних чинників. Підлеглість фльоти (а тепер і Повітрофльоти) війську, як показала загальна світова історія, а також історія Визвольних Змагань 1918/1921 рр., не приносила користи для фльоти і Морського Відомства, часом низводючи цей рівнорядний до війська чинник до другорядного чинника. Наші військові вищі чинники, часом з освітою Військового Генерального Штабу, особливо при з'єднанні в особі Військового Міністра ще Морського Міністра, може не здаючи собі справи, під впливом суходільної психіки забуваючи про окрему специфічну освіту, досвід і психологію моряка, забуваючи про воєнно-морську окрему і цілком відмінну, часом навіть протилежну суходільній, тактику і стратегію, ніколи не мали змоги добре розібратись у воєнно-морських справах.

Приведу характерний приклад з загальної воєнно-морської історії з 1-шої Світової Війни з рос. царської Чорноморської фльоти: Командант фортеці Батум в початках війни козачому генералу Ляхову, з вищою освітою Військової Академії Генерального Штабу, людині здібній і розумній був підпорядкований невеликий відділ Чорноморської фльоти, який базувавсь на Батум і головне ядро якого творили міноносці (по нашій пресі: „торпедовці") старої будови. Одного дня, ці міноносці були в морі, — недалеко від Батуму, коли несподівано появився на обрії відомий тоді велетень — німецько - турецький крейсер-дредnaут „Гебен" чи „Султан Явус Селім" (він і зараз є в складі турецької фльоти, ремонтований вже 5 разів і змодернізований). Хід „Гебена" був майже той самий, як і цих малих міноносців, себто знищити їх — цьому велетневі, та ще й в день, було б дуже легко. Отже треба було їм тікати до Батуму, що вони й зробили, бо „Гебен", відкривши їх, відразу відчинив вогонь зі своїх одинацятицалевих гармат. Але головний міноносець, ризикуючи своїм життям, пішов був змінним курсом в атаку на „Гебена" і випустив 4 міни, які не попали, і він повернув за іншими міноносцями. „Гебен" обстрілюючи, погнався за ними. Міноносці змінними курсами тікати від нього, поки не завели його під обстріл тяжких гармат Батумської кріпости, чого він в току погоні відразу не зауважив, а може й не знав, що в кріпості були вже нові додаткові батерії, більш далекосяглих гармат, які відкрили вогонь по ньому — і „Гебен" завернув.

На рапорт в цій справі Командуючого Батумським Відділом Чорноморської фльоти, генерал Ляхов піднесеним голосом заявив:

„Мої козаки б'ються з ворогом, поля битви без бою не залишають і не втікають від ворога так, як міноносці втікли сьогодні від „Гебена". Віддати під суд командирів міноносців". Це добрий приклад нерозуміння воєнно - морської тактики. В додатку ген. Ляхов певно забув, що воєнно - морський суд, якому підлягали б ці міноносці, не має жадних підстав судити за даний випадок.

Кінець цієї історії був такий: до Батуму був призначений контр-адмірал Римський-Корсаков, як командуючий побільшеним Батумським відділом Чорноморської фльоти, не підлягаючий генералу Ляхову.

Автор цих рядків не забуде, як у 1919 році в Кам'янці Подільському в Спільно-Юнацькій Школі його запитали наші військові старшини:

— „Чи корабель, коли хоче стріляти, то стає?"

— „Ні, навпаки, по більшості розвиваємо найбільший хід" — була відповідь.

По воєнно-морській термінології: воєнний моряк, літун і військовик є вояки, але моряк ніколи не може бути військовиком, бо не належить до війська - армії, але останнє по суходільному частенько вживається у нас. Тому всі назви наших музеїв, де схороняються пам'ятки всіх 3-х родів українських збройних сил не можуть носити назв музеїв війська лише, а мусять називатись поважніш: музеями збройних сил.

Морський термін „пристань" часто вживається нашою пресою по суходільній психіці цілком у помилковому значенні.

Пристань буває десь у себе дома на річці, на рідному болотці, або на ставку коло хати, вбивається до води стовпець і до нього прибивається покладена з берега дошка і до цієї пристані прив'язується на шнурці човен.

Модерна пристань на більшій річці, або на морі може бути великою дерев'яною, або залізо-бетонною з цілими будинками - складами на неї.

Українське Державне Воєнно - Морське Законодавство 1918/20 р. має морський термін, який уживають всі великі держави, „порт". Порт охоплює ціле місто при морі, морську кріпость зо всіма фортами, якщо така є, всі водні простори при цьому місті, всі внутрішні рейди і бухти і навіть зовнішній рейд. В порті можуть бути сотки пристаней. Тому низводити по суходільній психіці такі великі порти, як Ню Йорк, Филаделфія і інші, або нашу Одесу з сотками пристаней до терміну одної пристані не на місці. І Київ є річним портом, бо мав і має десятки пристаней. Більшість воєнних кораблів до пристаней навіть не підходять, а стають на бочках або на якорах на внутрішніх рейдах, а часто навіть на зовнішньому рейді порту, з якого часом пристаней і не видко.

Слово пристань в розумінню порту вживається малими слов'янськими державами з чисто суходільною психікою, як хорвати: „прістаністе", словаки: „прістав", чехи: „пріставісте", болгари: „пристанище", серби: „прістаніште". Німеччина (і Скандинавія) уживають термін „гафен" в розумінню порту і „Ляндунгсбрюке" в розумінню пристані. Вже Польща (навіть Румунія зі своїм „портуль") переломили свою суходільну психіку уживала термін „порт" у властивому значінню, як і термін „пшистань" в свойому.

Зрештою ми мусимо уживати терміни „порт" і „пристань" в їх властивих значеннях, бо того вимагає наше воєнно - морське законодавство.

В.-Мор. термінологія уживає термін „воєнний корабель" у відміну від терміну „пароплав", що означає торг. корабель, хоч не буде великим гріхом уживання терміну і морський торговельний корабель, як то було раніш, але для річок в останньому випадку буде обов'язковим термін „пароплав" (річний).

Термін „причал" означає місце на березі річки, де немає пристані, до якого річний пароплав пристає. Крім того цей термін уживається для означення того шнурка, яким прив'язувався човен до пристані коло хати. Корабель або пароплав завжди „ходить", „приходить", „відходить", але ніколи не їздить, часом „плаває", але останній термін уживається більш до річних пароплавів.

Наша сучасна преса грішить по суходільному, вживаючи невластиве слово „пристань" замість слова „порт" і ось приклад з нашої почитної газети з цих днів: „побудувати пристань (коло Ню Йорку) для утримування (?) кораблів на якорі"; в розумінню морському: кораблі мали б влазити на цю побудовану пристань і на неї стояти... на якорі (?) і т. д.

Щодо якоря, то треба вживати „корабель віддає якор", або „корабель кидає якор", „корабель стоїть на якорі„ і „корабель підносить якор".

До державних прапорів, як до воєнного (див. „Свобода", ч. 331 з 12 грудня 1952 р. ст. 4), так і до національного, мусить бути якнайбільша увага і пошана, бо дуже легко зневажити свій прапор, а це все одно, що зневажити свою національну гідність. Тому прапор на кораблях з повною повагою „підноситься" і „опускається", але ніколи не „чіпляється" або „вивішується". Це можна лише приватно на суходолі вивісити прапор через вікно, або на балконі дому.

В справі державних прапорів по всіх державах світу єдиним міродайним чинником є морське відомство, яке і виробляє ці прапори. При ньому діяє спеціяльна комісія з морських старшин, по більшости Морського Генерального Штабу, до складу якої у випадках, коли це торкається інших Відомств або Міністерств Держави, входить представник цих Відомств. Так було і в Українській Державі в рр. 1918/20. Така комісія мала назву: „Міжвідомственна Комісія при Морському Міністерстві по виробленню Українських Державних Прапорів". Відповідно до потреби, до цієї Комісії входили: від Військового Міністерства аж 2 представники, в тому один від Військового Генерального Штабу, і по одному представників: від Повітрофльоти (Д. прапори Повітрофльоти), від М-ва Закордонних Справ (Д. прапори послів, консулів, і т. д.), від М-ва Торгу і Промисловости (Д. прапори торговельної фльоти), від М-ва Шляхів (Д. прапори пароплавів М-ва і т. д.), від М-ва фінансів (Д. прапори Корпусу Прикордонної Охорони і Митної сторожі), від М-ва Пошт і Телеграфів (Д. поштово-телеграфні прапори), від Українських Державних Яхт - Клюбів (Д. прапори яхт-клюбів) і т. д.

Щоб направити помилки нашої преси підкреслюється, що: Державний прапор Української торговельної фльоти є національний синьо-жовтий прапор.

ОЛЬГА КОБИЛЯНСЬКА

Зорганізоване жіноцтво в Ню Йорку улаштовує 24 січня о 7-ій годині вечором в Студії Авраменка 4 Ст. Маркс Плейс Літературний Вечір в честь Ольги Кобилянської, визначної української письменниці кінця XIX-го і першої половини XX-го століття. В українській літературі вона займає місце поруч із такими зірками нашої літератури, як Марко Вовчок, Леся Українка, Катря Гриневичева і ін. Та вона не подібна на нікого із них і її самотня постать збереглася а нашій пам'яті овіяна якимсь особливим, внутрішнім сяйвом. Поруч з Федьковичем вона була та, що освітила перед нашим зором життя закоханої в лісах і горах зеленої Буковини. Та тернистий був початок її літературної праці. Самотужки доповнила початкову освіту, яку могли їй дати батьки, читанням поважної наукової і белетристичної літератури (як Гердер, Бюхнер, Ніцше, Бокль, Дарвін, Спенсер, Софокль, Шекспір, Гайне, Ібсен, Тургенєв і ін.). Вихована в колах понімченої інтелігенції, вже дорослою опанувала українську мову так, що в цій мові писала свої твори. Витримала ще третій удар — земляки її довго не розуміли, бо стиль її писань був зовсім інший, від того, як писали в той час в українській літературі. (Не зрозуміли її навіть такі авторитети, як І. Франко і С. Єфремов). Молода, ще непевна своїх сил письменниця, легко могла заломитись і перестати писати чи відійти від нашої літератури до чужої, яка відкривала перед нею широко свої двері. Та міцна індивідуальність витривала. Скромна, слабого здоров'я жінка виявила сильний дух і внесла в нашу літературу нову свіжу струю, змалювала мистецьким пером віддалені кутки української землі і об'єднала це з найвищим прагненням людського духа. Слухала природу, шум буковинських лісів і потоків, прислухалась до розмов селян. Бо ця аристократка духа любила свій нарід і уміла знайти в нім „гей яке багатство, яку свіжість, яку глибінь, який гарний матеріял на будучність". Так Параска з „Некультурної" є духова аристократка, хоч вона проста гуцулка. „Відкрила нам душу нашого народу, його болі, його прагнення. І з життя того народу, тої природи, дала нам твори високої вартости, як „Земля", „У неділю вранці зілля копала", „Битва" і ін. В них вона дійсно, як її називали „поетка землі та гірських лісів".

Але суспільне життя того часу вимагало новий тип людини і Ольга Кобилянська подає його в серії своїх жіночих типів. Вона глибоко перейнялася ідеєю жіночої емансипації, хоч розуміла її дещо відмінно від інших, — є проти усякої штучности і пересади в цім. Бачила цю емансипацію в ліпшій освіті жінок, в „знанню". Її емансипантка — Наталка Верковичівна, так само прагне родинного щастя, як кожна інша жінка, але хоче вийти заміж тільки „з любови", хоче розвинути свої духові здібности і користатись пошаною свого оточення і свого чоловіка. Хоче виробити в собі сильну і вартісну людину і як і Ольга Кобилянська, бореться за Людину. Бо письменниця відчуває, що коли ми не піднесемо свій рівень, ми не витримаємо порівняння з народами іншими і будемо завжди позаду. Але в своєму аристократичному шуканні досконалої Людини, Ольга Кобилянська не втонула в абстрактнім теоретизуванню, а знайшла рівновагу. І цю правдиву і мудру рівновагу помогла їй віднайти та здорова життьова сила рідної землі, яку вона так глибоко пізнала.

І тому Ольга Кобилянська є сучасна і актуальна і в наші трагічні дні, коли наш нарід калічиться ворожою большевицькою виховою і коли нам треба в межах нам можливих боротись за душу своєї Людини.

Тому ми сподіваємось, що наш вечір відвідає численне українське громадянство і поможе нам гідно вшанувати нашу велику письменницю і громадянку.

Г. Л.

ВІСТІ З УКРАЇНИ

(Нотатки з совєтської преси)

КОМЕДІЯ З НОВИМИ „ВИБОРАМИ"

Президія верховної Ради Української РСР повідомляє що 22 лютого 1953 р. відбудуться вибори до „обласних, окружних, районних, міських, сільських і селищних Рад депутатів трудящих Української РСР". Та часопис „Рад. Україна" не вияснює, чому цю комедію з кандидатами одної партії називається там „виборами", коли в дійсності немає кого вибирати, тільки схвалювати те, що каже робити партійна верхівка.

ВІСІМ РІЧНИХ НОРМ ЗА ДВА РОКИ

Але одним совєтські експлуататори можуть таки направду хвалитися перед вільним світом: а саме тим, що їхні невільники - раби мусять даром виконувати важку працю, осягаючи нові норми, які пізніше комуністичні пани закріплюють за всіма робітниками, витягаючи з них останні каплі поту. „РУ" (з 20. XII) повідомляє, що на заводі „Серп і молот" в Харкові 54 стахановці виконали по п'ять річних норм за останні два роки. Модельник тов. Жаден виконав уже 5,4 норми, фрезувальник тов. Золочевський 7 норм, токар тов. Безбородов 8,2 норми". У вільному світі робітники часом працюють понад години, і за це дістають окрему винагороду. „Робітниче-селянська" влада при помочі наганячів - стахановців змушує своїх рабів до надлюдської праці, кажучи їм виконувати щораз то вищі норми. Коли один вспіє за два роки зробити те, що інші роблять протягом вісьмох років, то „робітнича" влада змушує й інших до підвищення норм, бо ж її це нічо не коштує.

Часопис „Свобода" повинен знаходитися в кожній українській хаті!

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Ню Йорк, Н. Й.

Зорганізовано Українську Будівельну Корпорацію

Дня 10 січня 1953 р. зібрались заінтересовані будовою домів українці старої і нової іміграції, досвідчені інженери, будівничі, столярі, малярі, пломберські й електричні механіки, як також нефахівці по будові, в студії п. В. Авраменка в Ню Йорку і заснували Українську Будівельну Корпорацію під назвою "Ukra Building and Remodeling Corporation", оперту на уділах з реєстрованим капіталом 20,-000 долярів.

Ціллю Корпорації є побудувати для уділовців доми по дуже зниженій ціні, і для неуділовців українців, котрі задумують набути дім, дати допомогу в будові, в одержанні позичок на будову і т. п. А дальше:

— Закупити більшу парцелю в околиці Ню Йорку і Джерзі Сити де можна б поселити 20 або більше українських родин і тим самим заощадити на гуртовій будові; це вже буде залежати, скільки родин зголоситься в такій справі. До сьогодні зголосилося кілька родин, коли буде 20 родин або більше, корпорація обчислить скільки припаде на одну родину і з початком весни зачнеться будова.

— Будувати і продавати доми, кому небудь по приступних цінах.

— Переробляти гаражі, фабрики і т. п.

— Дати заняття українським інженерам і ремісникам.

— Забезпечити наші гроші перед інфляцією.

Минувшість навчила нас, що доляр, вложений в якесь добре підприємство, а головно в нерухоме майно, не тільки що є певний, але приносить великий процентовий зиск.

Корпорація тепер набуває парцелі в дільницях Квінс і Бронкс, і з початком місяця березня починає будову.

Принимається вже тепер зголошення різних ремісників. Дуже побажаним є щоб зголошувались українські пломбери.

Кожний зацікавлений буде мати нагоду побачити солідну будові на спосіб і швидкість американської системи.

В наших канцеляріях сотки різних плянів під будову дають змогу вибрати собі дім залежно до смаку і капіталу.

Вже тепер відкрито дві канцелярії: одну в Ню Йорку при 4 Сант. Маркс Плейс, а другу при 85-50 101 Ст. Річмонд Гілл, Н. Й.

В. Ц.

НА НАУКОВІЙ СТІЙЦІ

(3-річчя Канадійського Відділу Наукового Т-ва ім. Шевченка в Торонті)

Канадійський Відділ Наукового Т-ва ім. Шевченка в Торонті основали члени Наукового Т-ва ім. Шевченка, яких доля загнала з европейської скитальщини до Канади, згідно з чартером, який одержав Американський Відділ НТШ від свого уряду, що НТШ може основувати свої відділи в кожній державі. Але тому, що НТШ в ЗДА не перемінилося згідно з американським чартером в Централю НТШ, тільки, уступаючи першенство відновленому НТШ на европейській скитальщині, прибрало скромну назву „Американського Відділу НТШ", Канадійський відділ НТШ теж оформився, як рівнорядний Американському, Австралійському і врешті Европейському, створеному недавно Централею НТШ в Сарселі., Відділом НТШ. Від самого початку існування очолює Канад. Відділ НТШ наш визначний хемік-дослідник проф. д-р Євген Вертипорох, дійсний член НТШ від 1934 р., що поруч покійних лікаря д-ра Панчишина Маріяна та експерементального фізика проф. д-ра Андрія Ластовецького стояв у проводі українських професорів Медичного Інституту у Львові в 1941-1944 рр., як декан фармацевтичного факультету. І на чужому ґрунті в Канаді вибивається проф. Вертипорох як незаступимий спеціяліст у хемії і в цьому році став він професійним членом Канадійського Хемічного Інституту.

Відповідно до умовин життя наших новоприбулих науковців у Канаді пристосовився проф. Вертипорох, що безконкуренційно вибраний втретє головою Загальними Зборами КВНТШ. Діяльність цього Відділу НТШ, що в першій фазі свого існування займався здебільша збірками на Централю НТШ по всіх тих місцевостях Канади, де є члени цього Відділу. Що до наукової праці, то крім традиційних Шевченківських доповідей і принагідних наукових імпрез, введено тут у двох перших днях вересня наукові конференції, до участи в яких запрошувано також членів Американського Відділу НТШ, Централі НТШ та УВАН. Таких наукових конференцій відбулося вже три й кожна з них внесла багато нових насвітлень у різні ділянки науки. Ось на II-ій науковій конференції в мин. році була доповідь про племінний розподіл і етнографічні групи українського народу сьогодні вже покійного голови НТШ д-ра Зенна Кузелі, нові погляди на хрещення Руси о. д-ра І. Назарка ЧСВВ, вияснення щодо походження назви „Україна", поселення словянських племен у Східній Европі, династичних відносин у княжій Руси після Ярослава Мудрого, галицько-волинського, холмського і київського князівств у XIV ст., врешті (III-а наук. кон.) ґенези і розвитку східнословянських народів — автора цих рядків, вияснення обрядів, вірувань і символів українського народу проф. Євгена Онацького з Арґентіни.

Низка доповідей з ділянки математично - природописно-лікарських наук, як інж. О. Сєцінського про боротьбу з отруйними ґазами при продукції олива й охорону робітництва перед летючими порохами, д-ра М. Гути про замовлювання як лікувальний спосіб ц українській народній медицині та про народню фітотерапію в світлі науки, д-ра Н. Синявської про складні силікати та процеси коолінізації (звітрювання), інж. М. Коса про модерні двотактові експользійні рушії, проф. М. Мушти про абсолютний нуль і термодинамічну скалю температур, д-ра Ярослава Б. Денеги-Петришина про власні антропологічні розсліди над головним покажчиком українців показують, що ми маємо дослідників-спеціялістів у цих наукових ділянках. У звязку з тим є пекуча потреба запізнати з вислідами праць наших дослідників чужий науковий світ у виді „Проседінґс" Математично-природописно-лікарської Секції НТШ, редакційне оформлення яких буде належати проф. Вертипорохові.

З ініціятиви географа д-ра Івана Теслі основано при Канадійському Відділі НТШ Комісію Канадознавства, першим завданням якої визначено опрацювання історії освіти наших поселенців у Канаді. Комісія видаватиме „Записки Канадознавства", для яких матеріяли маємо вже в доповідях на III-ій Науковій Конференції: „Українська група в Канаді в освітленні статистики — освітнє положення" проф. д-ра Ю. К. Кисілевського та в докторській десертації п. Стефанії Жмуркевичевої в оттавськім університеті „Українська поезія в Канаді".

В цій короткій часописній замітці про працю 3-літнього Канадійського Відділу НТШ з приводу появи його „Бюлетеню" (Т. III. ч. 1(3) не має змоги розводитися широко над літературними статтями присвяченими Шевченкові, Франкові і Б. Лепкому на спеціяльних сходинах Кан. Відділу НТШ. Про них був свого часу відгомін в українській торонтській пресі, інформує теж про них і згаданий „Бюлетень", в якому в свойому кінцевому слові Управа висловлює віру, що в найближчій майбутності Канад. Відділ НТШ розгорне свою науково-видавничу діяльність. За словами до діла!

Микола Андрусяк

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Маямі, Фла.

Свято Першого Листопада й Базару.

Заходами Ініціятивного Комітету під проводом дипл. інж. Василя Рижевського, що складається з представників усіх українських організацій у Майямі, Фларида, улаштовано дня 23-го листопада ц. р. в одній із кращих тутешніх заль Свято Першого Листопада й Базару. Була це перша й удатна спроба нечисленної української громади в Майямі відсвяткувати гідно національні роковини та оживити наше культурно-мистецьке життя на Фларидi.

Свято розпочалося американським національним гимном і молитвою „Отче наш", композицією звісного американського композитора Молота у виконанні п. Аніти Карнс, концертової співачки, що репрезентувала на цьому святі литовську націю. Аніта Карнс, уроджена в Америці литовка, знана своїми концертовими виступами в радіо і на телевізії на Фларидi, перебувала довгий час в Европі, студіюючи головним чином литовську музику в Ковні й Вильні, виконала в другій частині концерту з притаманною їй культурою голосу „Аве Марія" Шуберта та „Ой упали сніги білі" Гайворонського. Головно цією останньою піснею та чистою українською вимовою здобула вона серця українських слухачів, що рясними оплесками нагородили її мистецтво і вияв симпатії для нашого народу. Акомпаніювала їй п. Наталія Ляхович-Климкевич.

Вступне слово виголосив дипл. інж. Василь Рижевський, б. сотник армій УГА і УНР. Його промова, цінна для нас оособистими спогадами та враженнями цього учасника Першолистопадового Зриву та основним представленням тодішнього політичного й мілітарного положення в Західній Україні, зробила на присутніх велике враження. Чи не ще більше враження зробила виголошена в другій частині свята його коротка промова в честь Героїв Базару. Присутні вшанували їхню пам'ять повстанням із місць і однохвилинною мовчанкою.

Пані Наталія Ляхович-Климкетич виконала II-гу Українську Рапсодію Миколи Лисенка. Ця наша піяністка, знана зі своїх виступів у Львові, Відні й Берліні та зі своїх виступів в радіо в Майямі, завершила свої студії у Державній Музичній Академії у Відні і в Ґрацькому Університеті. Вибір твору був дуже влучний, бо II-га Рапсодія Лисенка, на жаль так рідко виконувана, пребагата своєю тематикою, та барвистою, суто - українською гармонізацією. Виконання стояло під оглядом технічним і чуттєвим на дуже високому рівні.

„Слово про померших" виголосив тутешній гр.-кат. парох о. Теодор Пришляк, теж учасник наших визвольних змагань. Справжній драматизм і глибока безпосередність вислову надали його промові безсумнівної реторичної вартости.

Реферат про історичне підложжя та значення Першолистопадового Зриву прочитав мґр. Богдан Остапюк. Дуже точний і основний підхід до теми та наведення кількох державних актів ЗУНР дали слухачам ясний погляд на розвій подій на наших землях аж до 1919-го р.

Милою несподіванкою була симпатична деклямація дванадцятилітньої Ліди Остапюк, наймолодшого виконавця цього вечору.

Уперше виступив мішаний український хор у Майямі, відспівавши три пісні: „Журавлі", „Гей у лузі червона калина" і „Хлопці, алярм, гей вставайте", в укладі Кошиця. Заложений щойно тому кілька тижнів і проваджений інж. Лонґином Годівським, хор виказав дбайливу підготівку та зіспіваність, одначе невеликий склад впливає від'ємно на його спроможність. Тутешньому українському громадянству було б дуже важко збільшити число співаків цього потрібного й на будучі імпрези хору.

Присутні, заохочені сердечним і переконливим виступом п. Маїка, урядили в перерві грошеву збірку в користь українських інвалідів.

Д уже сильне враження зробила на присутних по-мистецьки виконана декорація сцени, що складалася з панорами львівського середмістя з видами таких історично-важних будівель як Святоюрський Собор, Міський Ратуш і Гора Князя Льва. Виконав її з великим вкладом часу й праці дипл. інж. Василь Рижевський, колишній учень нашого великого Новаківського.

Закінчено це свято відспіванням українського національного гимну.

Успіх цього свята стався сильною спонукою для дальших національних імпрез і посилення розвитку української громади в Майямі.

Учасник.

Мілвокі, Віс.

Виступи Драм. Т-ва

У Мілвокі засновано недавно „Драматичне Товариство", ціллю якого є вести культурно-освітню роботу.

І ось уже перший виступ „Драматичного Товариства" на інтернаціональному святі "Folk fair" в днях 6 і 7-го грудня м. р., увінчався великим успіхом. Живий образ, що його так по-мистецьки підготовив п. полковник Йосип Мандзенко, був чи не найкращою точкою в програмі того свята.

Йосип Мандзенко — це людина з небуденним талантом творити з безладної групи чудові живі картини. Він, наче той різьбар, працює все невтомно обстоює безформенну брилу, щоби з неї виробити людську постать з рухами й рисами обличчя, в яких, наче в дзеркалі, відбивається ідея.

На вечір 11-го січня ц. р. „Драматичне Товариство" підготовило картину Олеся „Осінь", та дві короткі комедії-сатири на дуже цікаві і актуальні теми. Картина Олеся „Осінь", хоч річ глибоко психологічна і тяжка до виконання, пройшла незвичайно гарно.

Виконавці головних роль: пані Марія Мандзенко, наша співачка пані Марія Гузій, пані Галина Стефанишин та пан Михайло Гузій, вив'язалися дуже добре зі свого завдання. Вони зуміли так виразно і так глибоко відтворити змальовані поетом постаті, зі всіми їх прикметами характеру, що здається ні один рух не був тут зайвий.

Короткі комедії „Колись" і „Тепер" дали глядачам добру сатиру на виховання молоді в двох різних епохах. Виказуючи надмірне засвоювання молодими людьми модних „експериментів" в поведінці, картини вповні сповнили своє виховне завдання.

Л. О.

Бразилійські комуністи нападають на фармерів

Ріо де Жанейро.—Яких 40-50 людей, очолюваних комуністами, почали нападати на мармерські господарства в долині Ріки Ріо Досе, у провінції Мінас Хераїс, забираючи для себе доми й худобу. Такі напади, це вислід кампанії, що її ведуть комуністи від якогось часу, з метою викликати замішання і так відвернути увагу від чисток, переводжених у країнах поза Залізною Заслоною. При цьому вони хочуть наробити турбот бразилійському урядові. Представник фармерів приїхав до Ріо на конференцію з міністром справедливости. Міністер обіцяв представити цю справу в конґресі. Уряд докищо від себе робить зусилля припинити розбишацтва комуністів і охоронити фармерів, як це зробив в інших південних станах, де давніше комуністи розвинули були такі самі напади.

● **Населення міста Ню Йорку** зросло на півтора мільйона душ впродовж останніх десяти років. В метрополітальній окрузі цього міста живе тепер 14 мільйонів, а в самому місті понад вісім мільйонів жителів.

● **Також діти стейту Ню Йорк** матимуть можливість бачити в телевізії інавґураційну параду нового президента, бо, як повідомлено з Олбані, матимуть частинне звільнення від науки.

● **Платню голови** Краєвого Республіканського Комітету К. Веслі Робертса з Голтон, Кан., устійнено на 32,000 долярів річно. Йому доручили вже приготовляти вибори в 1954 р.

ТАРЗАН, ч. 2991. Спритність руки.

"WE'LL BARRICADE AND HOLD THE QUARRY," TARZAN SAID, "UNTIL O'RORKE AND LUKAH RETURN WITH THE RATHORIANS."

"FIND MEN WE CAN TRUST," TARZAN SUGGESTED, "AND SEND THEM INTO THE CITY TO ACT AS SPIES."

"HE HAS BECOME HIS OWN JAILER!" MERALA EXCLAIMED, WHEN TOLD THAT TARZAN HAD BARRICADED HIMSELF IN THE QUARRY. "AT LEAST, WE KNOW WHERE HE IS!"

"WHEN WE WANT HIM," SHE CONTINUED, "WE'LL STARVE HIM OUT!" THEY DID NOT SEE WONG TAI SURREPTITIOUSLY LIFT A KEY FROM A CASKET.

Distr. by United Feature Syndicate, Inc.

„Ми забарикадуємося і боронитимемо каменоломні, сказав Тарзан, „доки О'Рорке і Люкаг не вернуться з ратоpіянами".

„Знайди людей, яким можна довіряти", пропонував Тарзан, „і вишли їх до міста, щоб діяли як шпигуни".

„Він став своїм власним тюремником!", закричала Мераля, коли їй сказали, що Тарзан забарикадувався в каменоломні. „Принаймні ми знаємо, де він!"

„Коли ми захочемо його", продовжувала вона, „ми його дістанемо голодом!" Вони не бачили, як Вонґ Тай витягав нишком зроблений ключ із шкатули.